

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Екатерина Салкова Гетова, Институт за държавата и правото при Българската академия на науките и ПУ „Паисий Хилендарски“, определена със Заповед № СИ29-РД03-100/04.05.2022 г. на началника на Военна академия „Г. С. Раковски“ за член на научното жури

за дисертационния труд на Огнян Стоичков Янакиев на тема

„Усъвършенстване на използването на специални разузнавателни средства за защита на националната сигурност“, представен за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ по докторска програма (научна специалност) „Организация и управление извън сферата на материалното производство (Управление на сигурността и отбраната)“, професионално направление 9.1. Национална сигурност, област на висшето образование 9. „Сигурност и отбрана“

1. *Актуалност и значимост на разработвания научен проблем*

Темата за специалните разузнавателни средства е *актуална* както поради това, че те са сравнително неотдавна въведени в българското законодателство и липсата на традиции в ползването им по необходимост предполага продължаващото търсене на най-добрите подходи и съответно адекватната на обществените условия правна уредба, така и поради липсата на достатъчно цялостни изследвания, които да създадат необходимата основа за по-трайна и ефективна правна уредба. На темата за специалните разузнавателни средства са посветени три монографични изследвания – на Николай Радулов („Специални разузнавателни средства“, 2010), на Бойко Рашков („Специални разузнавателни средства“, 2010) и на Пеню Грозев („Специални разузнавателни средства“, 2017), както и учебник (на Илин Савов) и редица статии или части от книги. Трябва да се отбележи, че публикациите са фокусирани върху същността и значението на специалните разузнавателни средства в наказателния процес или в оперативно-

издирвателната дейност, върху неправомерното използване на специалните разузнавателни средства, или върху конкретни въпроси, свързани с правната уредба или с прилагането на практика на специални разузнавателни средства. Насочеността, съдържанието и възприетия от дисертанта подход отличава този дисертационен труд от останалите изследвания и предполага неговата оригиналност. За разлика от предходните изследвания, в дисертационното изследване фокусът е върху значението на специалните разузнавателни средства за националната сигурност и съответно върху възможностите за пълноценното им използване за нейната защита. Това предопределя и *значимостта* на изследването. В широкото понятие за национална сигурност попадат дейности от всички сектори на обществения живот и застрашаването на която и да е от тях крие сериозни рискове за населението. Достатъчно е да се посочат тежките последици от актовете срещу киберсигурността, енергийната сигурност, транспортната сигурност (вкл. въздухоплаване, корабоплаване, железопътен транспорт), екологичната сигурност, здравеопазването и т.н.). Нормалното функциониране на тези сектори предполага осигуряването на система от мерки, насочени както към предотвратяване на актове, насочени срещу функционирането на съответните сектори, така и към разкриването и разследването на вече извършените престъпления. В голяма част от случаите използването на традиционните способности за разкриване на престъпления не дава резултат, защото технологичният прогрес дава предимство на закононарушителите, което налага използването на специални разузнавателни средства. Тяхното използване обаче винаги трябва да бъде внимателно регламентирано, доколкото същността им на тайни способности за събиране на информация крие по-големи рискове за засягане на правата на гражданите. Именно поради това дисертационното изследване се явява навременно и значимо, с принос за подобряването на правната уредба и практическото прилагане на специалните разузнавателни средства при дейностите по защита на националната сигурност.

Съдържанието на дисертационния труд съответства на неговата тема. Оценявам положително възприетият от дисертанта подход за комплексно изследване на използването на специалните разузнавателни средства за защита на националната сигурност, като са анализирани всички относими нормативни актове (вкл. на европейско и международно ниво), без да се ограничава само до Закона за специалните разузнавателни средства и Наказателно-процесуалния кодекс. Висока оценка заслужава и проведеното емпирично проучване, което осигурява по-добри възможности за всестранно изследване на редица въпроси по темата на дисертацията, като се отчита мнението на множество специалисти от различни държавни органи, които прилагат анализиранията нормативна база.

2. Оценка на научните резултати и приносите на дисертационния труд

Дисертационният труд притежава научни и научно-приложни приноси, формулирани в автореферата, които приемам като коректно отражение на съдържанието на дисертационния труд. Наред с посочените съвсем накратко в автореферата приноси, бих изтъкнала и някои други достойнства на дисертационния труд. Богатият практически опит на дисертанта в качеството му на член на Националното бюро за контрол на специалните разузнавателни средства е осигурил възможност за комплексен анализ на състоянието на правната уредба и на практиката на правоприлагащите органи. Възприетият интердисциплинарен подход разкрива в пълнота проблемите, върху които е

съсредоточен дисертационният труд, чрез ползване на методите на изследване от областта няколко професионални направления: национална сигурност, право, социология, администрация и управление. Изяснени са основните понятия, които са в основата на дисертационния труд – защита на националната сигурност, същност и съдържание на специалните разузнавателни средства, както и значението на концепцията за основните права на човека. Анализирани са моделите за използване на специални разузнавателни средства както за предотвратяване, разкриване и разследване на престъпления, така и за защита на националната сигурност. Отчитам като достойнство на труда представянето на сравнителен анализ по отделни въпроси, а не извеждането му в обособена част, тъй като това осигурява прилагането на аналитичен вместо компилативен подход, какъвто все по-често се среща в дисертационни изследвания. Висока оценка заслужава ползването на статистически данни, както и провеждането на емпирично проучване за използването на специални разузнавателни средства, което внася допълнително яснота, предвид отчитането на мнението на специалисти от различни структури, които са служебно ангажирани с прилагането на относимата нормативна база. Положително оценявам съобразяването на правата на гражданите при формулирането на предложения за усъвършенстване на законодателството, доколкото балансът между тях и действията за защита на националната сигурност, вкл. при ползването на тайни способности за събиране на информация, не бива да бъде нарушаван. Подробно са анализирани редица решения на Европейския съд по правата на човека, като са направени съответните изводи за усъвършенстване на нормативната уредба. Положителна оценка заслужава аргументираната критика и търсенето на комплексни решения, насочени към усъвършенстване както на нормативната уредба на специалните разузнавателни средства, така и на структурата и организацията на дейност на държавните органи, които имат правомощия, свързани със защитата на националната сигурност. Само подобен комплексен подход при решаването на констатираните проблеми може да доведе до положителен ефект, защото сама по себе си промяната в правната уредба на специалните разузнавателни средства не би постигнала желаните резултати, без приемане на необходимите структурни и организационни промени. Разбира се, част от изразените от дисертанта виждания, аргументи и предложения *de lege ferenda* може и да не се приемат еднозначно, но те са една добра основа за научна дискусия в търсене на най-добрите решения и дават своя принос за нейното развитие.

Дисертационното изследване ще бъде от полза както за ангажираните в законодателния процес, така и за практикуващите юристи и служителите в различни държавни органи, натоварени с дейност по прилагане на специални разузнавателни средства.

Дисертационният труд се характеризира с правилна употреба на термините, прецизност в изказа и четивен стил.

3. Становище относно наличието или липсата на плагиатство

Дисертантът има четири публикации по темата на дисертацията, които са осигурили възможност за запознаване на научната общност с основни резултати от дисертационното изследване. До момента на изготвяне на становището не са ми представени сигнали за установяване на плагиатство в дисертационния труд и/или в публикациите по него и не съм установила плагиатство.

4. Критични бележки

Както към всеки труд, така и към този могат да се отправят някои критични бележки – на места са допуснати някои печатни грешки, които е добре да бъдат отстранени преди публикуването на труда, което препоръчвам. Оценявам положително направеният от дисертанта сравнителен анализ на уредбата в различни държави, но работата би спечелила, ако този анализ се задълбочи и включи и теоретични източници от чужди държави. Това би могло да доведе до увеличаване на научните приноси, но не се отразява на научно-приложните резултати, които са постигнати в резултат на анализ на редица чужди законодателства. Тези бележки не се отразяват на високата оценка, която давам на дисертационния труд.

5. Заключение и оценка на дисертационния труд

В заключение, смятам, че представеният дисертационен труд представлява цялостно и значимо научно изследване и отговаря на всички изисквания на Закона за развитието на академичния състав в Република България – показва, че кандидатът притежава задълбочени теоретични знания по специалността „Организация и управление извън сферата на материалното производство (Управление на сигурността и отбраната)”, както и по специалностите „Наказателно право“ и „Наказателен процес“, разкрива способностите на кандидата за самостоятелно научно мислене и творчески подход към изследваните теми и съдържа научни и научноприложни резултати, които представляват оригинален принос в науката. Поради това убедено изразявам своето положително становище, давам положителна оценка на дисертационния труд и предлагам на членовете на научното жури да гласуват положително за придобиване на образователната и научна степен „доктор” от Огнян Стоичков Янакиев в професионално направление 9.1. Национална сигурност, докторска програма „Организация и управление извън сферата на материалното производство (Управление на сигурността и отбраната)“.

Дата: 17.5.2022 г.

Член на научното жури:

доц. д-р Екатерина Салкова

OPINION

by Assoc. Prof. Dr. Ekaterina Salkova Getova, Institute for the State and the Law at the Bulgarian Academy of Sciences and Paisii Hilendarski University of Plovdiv, determined by Order № СИ29-РД03-100 / 04.05.2022 of the Head of Rakovski National Defence College for a member of the scientific jury

for the PhD thesis of Ognyan Stoichkov Yanakiev on the topic

“Improving the use of special intelligence means for the protection of national security”, presented for the obtaining of the educational and scientific PhD degree in a doctoral program (scientific specialty) “Organization and management outside the field of material production (Security and Defense Management)”, professional field 9.1. National Security, in the field of Higher Education 9. “Security and Defense”

1. Relevance and significance of the developed scientific problem

The topic of special intelligence means is relevant both, because they have been relatively recently introduced into Bulgarian legislation and the lack of traditions in their use necessarily presupposes the continuing search for the best approaches as well as, accordingly, adequate to public conditions legislation, and due to lack of sufficiently comprehensive research to provide the necessary basis for a more lasting and effective legal framework. Three monographs are published on the topic of special intelligence - by Nikolay Radulov (“Special Intelligence Means”, 2010), by Boyko Rashkov “Special Intelligence Means”, 2010 and by Penyu Grozev (“Special Intelligence Means”, 2017), as well as a textbook (by Ilin Savov) and a several articles or chapters of books. It should be noted that the publications focused on the nature and importance of special intelligence means in the criminal procedure

or in operative and investigative activities, or on the illegal use of special intelligence means, or on specific issues related to the legal framework, or the application of the practice of special intelligence means. The focus, the content and the approach taken by the PhD student distinguishes this PhD thesis from the other studies and predetermines its originality. Unlike previous research, this PhD thesis focus is on the importance of special intelligence means of national security and, accordingly, the possibilities for their full use for its protection. This predetermines the importance of the study. The broad concept of national security includes activities from all sectors of society and endangering any of them poses serious risks to the population. It is enough to point out on the serious consequences of acts against cybersecurity, energy security, transport security (including aviation, shipping, rail transport), environmental security, health, etc.). The normal functioning of these sectors presupposes the provision of a system of measures aimed, both at preventing acts directed against the functioning of the respective sectors and at detecting and investigating crimes already committed. In most cases, the use of traditional methods of detecting crimes does not work, because technological progress gives an advantage to offenders, which requires the use of special intelligence means. However, their use must always be carefully regulated, as their nature as secret means of gathering information carries greater risks of infringing citizens' rights. That is why the research presented in the PhD thesis is timely and significant, contributing to the improvement of the legal framework and the practical application of special intelligence means in the activities for the protection of national security.

The content of the PhD thesis corresponds to its topic. I appreciate the PhD student's has a complex approach of the use of special intelligence means to protect national security, analyzing all relevant regulations (including at European and international level), not limited to The Special Intelligence Means Act and Code of Criminal Procedure. The conducted empirical research deserves high praise, which provides better opportunities for comprehensive research of a number of issues on the topic of the dissertation, taking into account the opinion of many experts from various government authority that apply the analyzed legislation.

2. Evaluation of the scientific results and the contributions of the PhD thesis

The thesis contains scientific and applied contributions, formulated in the abstract. This I accept as a correct reflection of the content of the PhD thesis. With the contributions briefly mentioned in the abstract, I would like to point out some other merits of the PhD thesis. The rich practical experience of the PhD student as a member of the National Bureau for Control of Special Intelligence Means has provided an opportunity for a comprehensive analysis of the state of the legal framework and the practice of law enforcement public authorities. The utilized interdisciplinary approach fully reveals the problems on which the thesis is focused, using the methods of research in the field of several professional spheres: national security, law, sociology, administration and management. The main concepts that are forming the basis of the PhD thesis, i.e. protection of national security, meaning and characteristics of the special intelligence means, as well as the importance of the concept of fundamental human rights are clarified. The models for the use of

special intelligence means for the prevention, detection and investigation of crimes, as well as for the protection of national security are clearly analyzed. I consider it as a merit of the work to present a comparative analysis on individual issues, and not to present it in a separate part, as this ensures the application of an analytical instead of a compilation approach, which is often used in PhD thesis last years. The use of statistical data is highly commendable, as well as the conduct of an empirical study on the use of special intelligence means, which brings additional clarity, given the opinion of experts from various structures who are officially involved in implementing the relevant legislation. I appreciate the consideration of the rights of citizens in the formulation of the proposals for improving the legislation, as far as the balance between them and actions to protect national security, incl. when using secret means of gathering information, it should not be violated. A number of decisions of the European Court of Human Rights have been analyzed in details, and the relevant conclusions have been drawn for the improvement of the legal framework. Reasonable criticism and the search for complex solutions aimed at improving both the legislation on special intelligence means and the structure and organization of state bodies that have powers related to the protection of national security, deserve positive praise. Only such a comprehensive approach of solving the identified problems can lead to a positive effect, because the change in the legal framework of special intelligence means would not achieve the desired results without the adoption of the necessary structural and organizational changes. Of course, some of the subjects, arguments and proposals *de lege ferenda*, expressed by the PhD student, may not be accepted unequivocally, but they are a good basis for scientific discussion in search of the best solutions and contribute to its development.

The presented research will be useful for both, those involved in the legislative process and for practicing lawyers and employees in various government agencies in charge of special intelligence. The thesis is sound, and it is characterized by correct use of terms.

3. Opinion on the presence or absence of plagiarism

The PhD student published four forks on the topic of the thesis. These publications are proving enough information for the main results of the PhD thesis. Up to the moment I have written my opinion, I have not received any signals for establishing plagiarism in the dissertation and / or in the publications on it and I have not established plagiarism.

4. Critical remarks

Some critical remarks can be made about it – there are some typos, which should be corrected before publishing the paper. I positively evaluate the comparative analysis of the legal framework in different countries, but the work would be more profitable, if this analysis includes theoretical sources from foreign countries. This could lead to an increase in scientific contributions, but does not affect the applied results achieved as a result of the analysis of a number of foreign legislations. These remarks do not affect the high grade I give to the PhD thesis.

5. Conclusion and evaluation of the dissertation

In conclusion, I believe that the presented PhD thesis is a comprehensive and significant study and meets all the requirements of the Development of Academic Staff in the Republic of Bulgaria Act – shows that the candidate has in-depth theoretical knowledge in “Organization and management outside the field of material production (Security and Defense Management)”, as well as in the scientific specialties “Criminal Law” and “Criminal Procedure”, reveals the candidate's abilities for independent scientific way of thinking and creative approach to the researched topics. It contains and scientific and applied results that represent original contributions. Therefore, I confidently express my positive opinion, give a positive assessment of the PhD thesis and I propose to the members of the scientific jury to vote positively for obtaining the educational and scientific degree “Doctor” by Ognyan Stoichkov Yanakiev in professional field 9.1. National Security, doctoral program “Organization and management outside the field of material production (Security and Defense Management)”.

Date: 17.5.2022

Member of the scientific jury:

Assoc. Prof. Dr. Ekaterina Salkova